

Requiem

Chris Lloyd bij Boekerij:

De ongewenste doden
Requiem

Chris Lloyd

Requiem

Parijs, 1940. Eddie Giral moet veel opofferen
om te overleven in de door nazi's bezette stad.

Vertaald door Tasio Ferrand



ISBN 978-90-225-9937-2
ISBN 978-94-023-2143-2 (e-book)
NUR 330

Oorspronkelijke titel: *Paris Requiem*
Vertaling: Tasio Ferrand
Omslagontwerp: Wil Immink Design
Omslagillustratie: Wil Immink Design / Istock
Zetwerk: Mat-Zet bv, Huizen

© 2023 Chris Lloyd
© 2023 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

November 1940

Wat is dat toch met uilen?

Alsof het nog niet genoeg was om bijgeleucht door slechts wat spleten in de koplampen eindeloze kilometers door een donker bos te rijden, was er altijd wel een kleine klootzak uit de orde van de Strigiformes die je eraan herinnerde dat je niet veel goeds in de zin had. Dat en de door de bossen krioelende Duitse soldaten die het met hem eens leken te zijn.

Ik bevroor haast van schrik in mijn auto terwijl de echo van de kreet in de nacht wegstierf. De echo in mijn darmen stierf mee. Gespannen luisterend, wachtte ik tot mijn ogen gewend waren aan het donker. De duisternis had de leegte direct opgevuld op het moment dat ik de autolichten had gedoofd. Dit was niet donker. Dit was een afwezigheid van licht. Ik woon in Parijs onder de nazi's, geloof me, ik ken het verschil.

Net toen ik had gecontroleerd of mijn maag weer op zijn plaats zat, krijste de uil opnieuw. Een gekweld geluid dat de droefgeestige stilte van de nacht verbrijzelde. Ik heb Parijse pooiers die aan het mes geregen werden door een rivaal minder misbaar horen maken.

Toen ik het portier zachtjes sloot, deed een ander geluid me verstenen. Een blaffende hond. Ergens in de verte. Van een boer of een soldaat, ik had geen idee. Ik spitste mijn oren, maar het beest bleef stil. Ik wenste dat de uil zijn voorbeeld zou volgen. Andere dieren voegden zich eraan toe, deze keer niet met geluid, maar met geur.

Op de van richting veranderende wind bereikte de prikkende geur van mest mijn neus. Onwillekeurig draaide ik mijn hoofd weg om het aroma kwijt te raken, alsof ik een nies probeerde te smoren, maar het bleef hangen. Varkens. Waarom iemand in deze wildernis zou willen leven, was mij een raadsel. Ik had te lang in de drukte en de groezeligheid van Parijs gewoond om de drek en de grimmigheid van het platteland te waarderen.

Op de tast baande ik me een weg naar de achterkant van de Citroën, waar ik met wat gefrunnik de kofferbak opende.

Een andere geur, een iets vagere, overviel me, en ik deinsde achteruit. Ik draaide mijn hoofd er even van weg, ademde diep in en boog me er weer naartoe. Mijn hand raakte een deken, en ik trok hem snel terug. Ik had dat wat eronder lag voelen meegeven en worstelde om niet te gaan kokhalzen. Nog behoedzamer reikte ik weer naar binnen en duwde het zware gewicht onder de deken opzij om te vinden wat ik zocht. Ik voelde het grove hout van het handvat en haalde de spade eruit terwijl ik probeerde te voorkomen dat ik de zijkant van de auto ermee raakte en een bonk door de nacht liet galmen.

Om het risico op nog meer lawaai te vermijden, liet ik de kofferbak maar openstaan. Ik hees de spade op mijn schouder, draaide me om en stelde mijn perifere blikveld scherp op de rand van het bos.

Met het geblaf van een andere hond in mijn oren en de koude en penetrante geur in mijn neus, verliet ik omzichtig de veiligheid van de auto en ging de duisternis in.

De uil sprak nog een keer.

OUVERTURE

SEPTEMBER 1940

‘Ik zou maar wat graag in het zuiden zijn gebleven.’ Boniface pauzeerde om een delicaat slokje van zijn koffie te nemen. ‘Maar het vrouwtje wilde op tijd terug zijn in Parijs voor het nieuwe schooljaar van mijn drie meisjes.’

De andere smerissen in het Bon Asile knikten ernstig bij de woorden van Boniface, alsof dat wat hij had gezegd de natuurlijkste zaak van de wereld was. Door de nicotinebruine ramen van het café zag ik een Duitse jeep langzaam voorbijrijden. Parijs was bezet door de nazi’s, en Boniface was bezorgd over het nieuwe schooljaar van zijn kinderen. Hij was niet de enige. Ik zag twee kleine jongens in het kielzog van de Duitse soldaten naar school slenteren alsof het een doorsnee september was.

‘En ze miste de winkels,’ voegde hij eraan toe. ‘Niet dat daar veel te vinden is.’

Hij had een stem als een venusvliegenvaal. Stroperig achter scherpe tanden die een met nectar beklede leegte verborgen. En als een vleesetende plant, was vorm alles voor Boniface, en inhoud een suikerzoete zwendel. Sommige van de jongere agenten zaten op de van nicotine doortrokken stoelen en namen elk woord dat uit hem kwam aandachtig tot zich. Anderen niet zozeer.

Ik al helemaal niet.

Zonder de moeite te nemen een zucht te onderdrukken, vouwde ik de krant op en liep met mijn kopje koffie naar de bar. Het Bon

Asile, altijd al een slecht gekozen naam, was een groezelige tempel voor koffie en sigarettenrook in de smalle straten van Île de la Cité achter *Trente-six*, onze naam voor het politiebureau op Quai des Orfèvres 36.

‘Koffie,’ zei ik op zachte toon tegen Louis terwijl ik mijn bijna volle kopje op de bar neerplempte. ‘En niet deze surrogaattroep.’

Achter zijn bar haalde Louis overdreven hoog zijn schouders op. ‘Rantsoenering, Eddie. Het echte spul is niet te krijgen.’

Ik wierp een blik op de agenten aan de tafel, die nog steeds geboeid naar de verhalen van Boniface luisterden, en draaide me toen weer naar Louis. Ik wees naar de kast tegen de muur achter de bar en zei zachtjes: ‘Echte koffie, Louis. Of ik vertel je vrouw wat je in die andere kast bewaart.’

Hij trok wit weg en zette een nieuw kopje voor me. Ik begon haast te zwijmelen van de geur alleen al.

Aan de tafel hield Boniface nog steeds audiëntie. ‘Ik snap niet waarom je het zuiden ooit hebt verlaten, Giral,’ zei hij tegen mij toen ik weer ging zitten. ‘Ik vond de meiden daar erg gastvrij.’

‘Ze zijn er vast kapot van dat je bent vertrokken.’ Ik nam een slok van de sterke koffie en vergat even waar ik was.

‘Maar waarom ben je dan teruggekomen, Boniface?’ vroeg een van de agenten die het iets kon schelen. ‘Ik zou er niet over gepeinsd hebben.’

‘Ik was bijna gebleven, jongen,’ antwoordde hij. ‘Ik was echt bijna gebleven. Lekker in het zuiden in de zon liggen en Parijs en de moffen aan jullie overlaten. Maar, zoals ik al zei, het vrouwtje wilde terug. De kinderen, weet je, school.’

‘Welk vrouwtje?’ vroeg de eerste agent, waarop er een bulderend gelach rond de tafel losbarstte. Boniface genoot onder de goedgeloviger agenten bewondering voor zijn opschepperige bewering dat hij naast een echtgenote ook een minnares in de stad had en met beiden een gezin had gesticht.

Ik pakte de krant weer. Ik wilde zelf kiezen welke leugens ik tot me nam. Zijn stem spoelde over me heen. Het was een bijna rustge-

vend geluid als je niet luisterde naar wat hij zei. Hij had ook de gewoonte om veelzeggend te knipogen bij alles wat hij uitte. En met de brillantine in zijn haar, dat hij boven zijn rechteroor lichtjes liet golven, zag hij eruit alsof hij Maurice Chevalier zou willen zijn. Wat mij betrof was hij eerder een halfbakken Madame de Pompadour.

‘Het verbaast me dat ze je terug hebben genomen,’ zei Barthe, een van de oudere agenten, voordat hij zijn ochtendbrandy achterover sloeg.

Boniface lachte. ‘Commissaris Dax heeft me zo gretig weer in het zadel getrokken dat ik bijna een hand ben verloren. Een beetje viriel bloed in de tent. Dax weet dat dat geen kwaad zou kunnen.’

‘En omdat we hopeloos onderbemand zijn, met de oorlog en alles,’ meldde ik zonder mijn ogen van de krant af te halen.

‘Maar we hebben altijd jou nog, Eddie. Jij hoort bij het meubilair.’

Ik hoorde zowel verbazing als ergernis in zijn stem en keek op. Zijn triomfantelijke blik haperde toen hij de andere agenten schaapachtig zag wegstijgen.

‘Inspecteur Giral,’ zei iemand in de stilte.

Ik draaide me om en zag dat er een jonge geüniformeerde agent het café binnen was gekomen. De uniformen bleven hier doorgaans weg, ze lieten de tent over aan de rechercheurs.

‘Wat is er?’

‘Commissaris Dax wil u spreken. Zegt dat het dringend is.’

Ik stond op en torende boven het joch uit. Hij zag opeens bleek. ‘Waar was je tien minuten geleden toen ik je nodig had?’

‘Je hebt je kans gemist, Eddie,’ zei Boniface. ‘Je had naar het wilde zuiden terug moeten gaan toen het nog kon. Beetje achteroverleunen tussen de andere geiten-eters. Niemand die je zal missen in Parijs.’

Ik bukte en klopte hem stevig op de wang. De andere mannen aan de tafel deden hun best om vooral niet naar ons te kijken. Zelf keek hij me met stijgende verbazing aan.

‘Het is je misschien opgevallen dat er Duitsers in de stad zijn,’ zei ik terwijl ik hem doordringend in de ogen keek. ‘En dat is niet het enige wat er is veranderd.’

‘Ga zitten, wil je?’ zei Commissaris Dax.

Ik zat al. Ik leunde achterover op de stoel voor zijn bureau en haalde mijn schouders op. Buiten het raam hing een septemberlucht, die er niet in slaagde de ochtend te verwarmen, levenloos boven straten die grijs waren van uniformen en berusting. Desalniettemin was het benauwd in de kamer, waar een vlieg voortdurend tegen het raam op vloog. Ik kende het gevoel.

Dax pakte twee glazen en een fles whisky uit een kast en schonk voor ons beiden een bodempje in. Ik keek op mijn horloge. Barthe was tegenwoordig niet de enige die zich voor werktijd al tegoed deed aan een aperitief. Hij plofte neer in zijn bureaufauteuil, die een zachte scheet tussen ons in blies. Hij was nog altijd even mager, zijn strenge bril met het hoornen montuur nestelde zich wankel op zijn smalle neusbrug, maar zijn voedingskeuzes waren met een inhaalslag bezig, te oordelen naar zijn almaar groter wordende pens. Ik vroeg me af waar hij het eten vandaan haalde om die te kweken. En de whisky. Hij leek mijn gedachten te lezen.

‘Majoor Hochstetter,’ legde hij uit terwijl hij de fles omhooghield.

Hochstetter was de Duitse militaire inlichtingenofficier die ermee belast was mij het leven moeilijk te maken. Ik had hem nu al een paar weken niet gezien. Toch vond ik het kwetsend dat ik niet op zijn gratis-whisky-lijst stond.

Hij tikte zijn glas tegen het mijne, dat nog steeds op het bureau stond, en nam een slok. Hij zag er moe uit. We zagen er allemaal moe uit. In de meeste gevallen een resultaat van de honger. En van het bezoek van de nazi’s.

‘Drink,’ spoorde hij me aan. ‘We zitten allemaal in hetzelfde schuitje.’

Ik pakte mijn glas. ‘Alleen zitten sommigen van ons er wat steviger in dan anderen.’

Het was goed spul, ik moest het Hochstetter nageven. Hij kende zijn whisky. Het zeldzame luxe gevoel deed bijna pijn toen het vocht zich een weg door mijn mond en keel heen brandde.

Nu haalde Dax op zijn beurt zijn schouders op. ‘Wat jij wilt, Eddie. Het weerhoudt je er zo te zien niet van het te drinken.’

‘Waarom wilde je me spreken?’ vroeg ik.

‘Lichaam van een man gevonden in de Jazz Chaud. Verdachte omstandigheden.’

Ik wierp een nadrukkelijke blik op de whisky. ‘Maar verder geen haast dus?’

‘Ik probeer je alleen maar te vriend te houden, Eddie. Weet je nog? Maar goed, dat lijkt gaat toch nergens heen.’ Ik zag hem zijn glas leegdrinken en daarna nog twee vingers whisky inschenken. ‘De Duitsers hebben de tent gesloten, maar de conciërge ging er vanmorgen een kijkje nemen en vond het lichaam. Lijkt erop dat hij de kluis probeerde leeg te roven.’

‘De kluis? Nu de tent dicht is. Lijkt me niet de slimste thuis. Wat weten we nog meer?’

‘Dat is alles, Eddie. De jongens in uniform zijn er nu, ze wachten op jou.’

Ik stond op. ‘Zal ik hun dan maar mijn excuses gaan aanbieden dat ik zo laat ben?’

Dax was niet op z’n best onder Duitse bezetting. Nog maar een paar maanden geleden zou hij me bij zich hebben geroepen, me over het verdachte sterfgeval hebben verteld en me direct de deur van zijn kantoor hebben gewezen. ‘Neem Boniface mee. Die is roestig na drie maanden zonnen in het zuiden.’ Hij wuifde me weg.

Als reactie daarop schonk ik nog een bodempje whisky in mijn glas en sloeg het achterover voordat ik zijn kantoor uit liep.

Nadat ik Boniface in de rechercheurskamer had opgehaald, stapten we voor Trente-six in zijn auto en staken de rivier over. Ik was ervan uitgegaan dat hij niet veel zou kunnen praten als hij moest rijden. Ik had me vergist. Boniface kletste aan één stuk door, als rubberen banden op natte kasseien.

De Jazz Chaud was een jazzclub in Montparnasse. We reden over brede boulevards en door smalle straten om er te komen. Het begon weer drukker te worden in de stad. Alle mensen die in de weken

voor de invasie waren gevlucht uit angst voor wat de Duitsers voor ons in petto hadden, kwamen langzaamaan weer terug naar huis. Het leek in niets op de hectiek van de dagen voordat de nazi's hadden besloten ons op te zoeken, maar Parijs geeuwde en rekte zich uit, keek verdwaasd om zich heen en vroeg zich af wat ze die dag eens zou gaan doen. De paniek van de zomer bleek onterecht te zijn geweest, de Duitsers behandelden ons met een vreemde en beleefde formaliteit. Vooralsnog.

‘Het is alsof we allemaal als offerlammeren aan het wachten zijn.’

Toen ik mijn hoofd draaide zag ik Boniface doordringend naar me staren. ‘Wat zei je?’ vroeg ik.

Hij had de auto geparkeerd en gebaarde naar de bedrijvigheid om ons heen. ‘Wij. In de stad. Nog een laatste uitspatting voordat we blind in de rij voor het altaar gaan staan.’

Hij draaide zich weg en stapte uit. Met de herinnering aan zijn zoet ruikende pommade nog vers in mijn neus, kon ik hem alleen maar even nakijken voordat ik hem uiteindelijk volgde.

De Jazz Chaud was ondergebracht in een smal gebouw, een geval van drie verdiepingen midden in een rij ongelijke gebouwen die zo willekeurig als beschadigde grafstenen waren neergekwakt. Ondanks de toenemende warmte van de dag, rilde ik. Deze straat werd nooit lastigevallen door de zon. Net zomin als door de Duitsers, wat een opluchting was. Althans, voorlopig.

De geüniformeerde smeris bij de deur van de club was wit weggetrokken. Hij werd omgeven door het aroma van braaksel. Voor de verandering was zelfs de geur van Boniface' haar beter. Voor het eerst vroeg ik me echt af wat ons binnen wachtte.

In de hal boog Boniface zich over een vrouw van middelbare leeftijd die stond te snotteren in een versleten sjaal en slechts af en toe haar hoofd oprichtte om snikkend adem te halen. Ze klemde een lapjeskat stevig tegen haar borst aan. Luid miauwend probeerde het beest zich los te worstelen. Boniface raakte het gezicht van de vrouw aan en nodigde haar met zachte, troostende stem uit om te vertellen wat ze wist. Ik knikte hem toe en liep door de tweede set deuren de club zelf in.

In de jaren twintig had ik als jonge agent een bijbaantje gehad in een soortgelijke club in Montmartre, waar ik op zaterdagavonden tegen betaling de koppen van herrieschoppers tegen elkaar sloeg, maar sinds die tijd had ik geen voet meer in een jazzclub gezet. En deze tent kende ik niet. In die dagen begaf ik me niet voor de lol zo ver in de zuidelijke regionen van de stad. Op mijn werk had ik er meer dan genoeg mee te maken gehad. Direct herkende ik de onderliggende geur van alcohol en parfum uit die tijd, de bijtende lucht van bleek en de trieste aanblik van een podium dat bij dag het zwijgen was opgelegd. Maar al die aroma's waren zwak, verdund. De club was al gesloten voordat de bezetters hier kwamen, en zij hadden in een van hun buien van willekeurig administratief fanatisme de eigenaar verboden weer te openen. Het podium zweeg al maanden. Net als alle andere dingen in de club waren het podium, de stoelen en de piano, de muziekstandaards en microfoons bedekt met een fijne laag stof. Heel even vroeg ik me af wat er van al die muzikanten was geworden, zowel zij die hier hadden gewerkt als de muzikanten die ik had gekend, en in het bijzonder de Afro-Amerikanen die na de vorige oorlog in Parijs waren gebleven omdat ze niet terug hadden gewild naar de problemen waar ze in de Verenigde Staten mee geconfronteerd zouden worden. Ik vroeg me af of de nazi's ook hen het zwijgen hadden opgelegd.

Een tweede geüniformeerde agent, die binnen rondhing, schuifelde onrustig met zijn voeten en keek smachtend naar de lege bar. Ouder dan zijn collega bij de deur, leek hij me een keiharde kerel. Hij had de leeftijd van iemand die de vorige keer dat we met de burens op de vuist gingen genoeg had gezien voor een heel mensenleven.

‘Wat hebben we hier?’ vroeg ik hem.

‘Slechte zaak, inspecteur.’ Zijn gek genoeg nogal hoge stem was in tegenspraak met zijn corpulente bouw en priemende ogen. Hij knikte naar een deur. ‘Daarachter.’

‘Eigenaar in de buurt?’

‘Kunnen we niet vinden. Verder is er niemand.’

Ik knikte en liep naar de deur waar hij me op had gewezen. Toen Dax me over de dode in de club had verteld, was ik van een ongeluk uitgegaan. Een onfortuinlijke kluiskraker die uit het raam was gevallen tijdens een poging binnen te komen. Uit de houding van de twee agenten maakte ik op dat ik me had vergist. Met een wirwar aan gedachten doorkruiste ik de ruimte en probeerde me voor te bereiden op wat ik zou aantreffen.

Hier had ik me echter nooit op kunnen voorbereiden.

In een kantoor, naast een openstaande kluis, zat een man in een luxueuze maar verschoten kapiteinsstoel. Zijn polsen waren met gevlochten draad vastgebonden aan de bewerkte houten spijlen waarop de met leer beklede armleuningen bevestigd waren. Voordat ik hem naderde, controleerde ik instinctief de kluis. Die was leeg, hetzij omdat hij al leeg was geweest, hetzij omdat iemand anders er met de inhoud vandoor was gegaan.

Ik richtte mijn aandacht weer op de man. De meldingen waren in één opzicht correct geweest. Hij was onmiskenbaar dood. Ik hoorde een geluid achter me, draaide me om en zag Boniface met een van afgrijzen verwrongen gezicht de kamer in komen.

‘Lieve hemel, dit had ik niet verwacht,’ zei hij op plotseling hese toon.

Ik keek weer naar de figuur in de stoel, zag de van doodsangst opengesperde ogen, de draad rond zijn polsen, besmeurd met bloed van zijn pogingen zich los te worstelen, zijn benen die hij voor zich uit had gestrekt alsof hij had geprobeerd zijn hoofd buiten bereik van zijn aanvaller te houden.

Iemand had zijn lippen dichtgenaaid.

Grove, dikke stiksels van dezelfde ruwe draad hadden zijn mond tot een gechoqueerde kus samengetrokken. De kleine baard van opgedroogd bloed op zijn kin vormde een scherp contrast met zijn kleurloze lippen.

‘Ik ook niet,’ zei ik tegen Boniface. ‘Dit is Julot le Bavard. Hij zou nu in de gevangenis moeten zitten.’

Het dakraam was niet opengebroken.

Ik had Boniface beneden achtergelaten, waar hij met de conciërge sprak – zijn geparfumeerde charme leek haar te kalmeren, dus ging ik ervan uit dat ze hem meer zou vertellen dan mij – en ik was de trap op gelopen om het dak te controleren. Julot was van de oude stempel, hij had gewoonten die hij niet kon afleren, liet sporen achter die hem altijd verrieden. Dat was een van de redenen waarom hij in de gevangenis zat. Of daar geacht werd te zitten.

Ik bekeek alle kamers op de bovenste verdiepingen. Een van zijn gewoonten was dat hij de gebouwen waar hij inbrak altijd via de daken en een bovenraam of – zijn favoriet – een dakraam binnenkwam. Ik controleerde alle ramen, maar ze waren geen van alle geforceerd.

‘Maar waarom heb je je werkwijze veranderd?’ vroeg ik de in essentie afwezige inbreker. ‘En waarom zou je inbreken in een tent die gesloten is?’

Julot was niet de slimste schurk, maar zelfs hij zou weten dat een lege nachtclub een lege kluis zou hebben. Tenzij hij iets anders had geweten. Maar dat zou nog steeds niet verklaren waarom hij zijn werkwijze had veranderd. Nadat ik een laatste blik op het onaange-roerde dubbele dakraam had geworpen, ging ik terug naar beneden en hoorde daar Boniface net tegen de conciërge zeggen dat ze naar huis kon.

‘U bent heel behulpzaam geweest,’ verzekerde hij haar. Met die stem. Het werkte. De vrouw die een half uur geleden nog had staan jammeren, zweefde weg alsof ze dertig jaar van zich af had geworpen en de ochtend met haar minnaar had doorgebracht.

Toen ze weg was, stond ik met Boniface in de naar alcohol ruikende gloed van de zaal en wilde eigenlijk nog niet terug naar kantoor.

‘Min of meer wat we al wisten,’ zei hij tegen me, refererend aan dat wat de conciërge hem had verteld. ‘De club is door de Duitsers gesloten, dus er zou geen geld in de kluis hebben gezeten. Ze komt elke maandag langs om alles te controleren, maar dat is het dan wel. Er wordt niet meer schoongemaakt, want de eigenaar kan het zich niet meer veroorloven om daar iemand voor te betalen.’

‘Heeft ze gezegd wie de eigenaar is?’ Ik vroeg me af of het een figuur uit mijn verleden zou zijn.

‘Jean Poquelin. Hij is weg.’ Hij citeerde uit zijn geheugen: “Met de een of de andere bevriende dame”. Ze weet niet waar hij naartoe is, maar hij zou morgen terug zijn.’

‘Trek hem na. We willen *monsieur* Poquelin spreken zodra hij terug is.’ De naam zei me niets. ‘Weet ze of hij zijn kantoor recentelijk heeft gebruikt, en dan met name de kluis?’

‘Voor zover zij weet niet. Ik heb het haar gevraagd.’

We gingen terug naar het kantoor om dat nog eens te bekijken. Het was er minder stoffig dan in de barruimte. Het bureau was opgeruimd, het vloeiblad en het grootboek die erop lagen waren vrij van de dunne laag stof die nagenoeg elk ander oppervlak bedekte. Ik haalde een vinger over de bovenkant van de groene tafellamp en zag dat die vies was. Het kantoor werd gebruikt, maar niet schoongemaakt. Veel wijzer werden we daar niet van.

Net als ik keek Boniface niet naar het stikwerk dat in de kaptinsstoel zat. Maar ik kon het nog steeds vanuit mijn ooghoeken zien.

‘Dat doe je niet met iemand die je alleen maar betrapt op het openbreken van de kluis,’ zei ik tegen Boniface. ‘Die schiet je neer of je slaat hem. Of je belt ons. Of allebei.’

‘En als hij een ervaren inbreker is, zou hij in de eerste plaats zijn tijd niet verspillen aan deze tent.’

Ik gromde instemmend. Ik had nooit met Boniface gewerkt voor zijn mediterrane uitstapje en had hem altijd beschouwd als het spreekwoordelijke schuim op de koffie, niet de koffie zelf, dus zijn opmerking verraste me. Ik vertelde hem over Julots gebruikelijke werkwijze. ‘Ik denk dat hij hier onder dwang is gekomen. En ik denk zeker dat hij hier niet alleen is gekomen. Julot zou nooit vrijwillig een pand via de voordeur betreden. Dat zou hem zijn eer te na komen.’

‘Dus iemand heeft hem gedwongen in te breken en de kluis te kraken. En heeft daarna dit met hem gedaan.’

‘Maar waarom? Waarom heeft hij hem niet gewoon vermoord en zijn lichaam ergens gedumpt?’

‘Misschien is dit een waarschuwing.’

‘Dat maakt me alleen maar nieuwsgieriger naar wat Jean Poque-
lin te zeggen heeft. Dit vertoont alle tekenen van een bende-moord. Als het als voorbeeld moet dienen, moet het aan hem gericht zijn.’ Ik dwong mezelf naar Julot te kijken. ‘Maar dat verklaart allemaal niet hoe het kan dat Julot hier uit de gevangenis is. Hij moest nog minstens vier jaar zitten.’

‘Hoe weet je dat?’

‘Ik heb hem zelf achter de tralies gegoid.’

Boniface leek op het punt te staan daarop te reageren toen de deur openging en de tweede geüniformeerde agent iemand binnenliet.

‘Eddie, goedemorgen.’

Ik draaide me om en zag Bouchard, de patholoog, zijn stokoude homburg van zijn hoofd nemen en nonchalant op de kapstok in een hoek van de kamer hangen. Glimlachend keek hij me aan, zijn ogen vergroot door de bril met de halve glazen die hij altijd op zijn adelaarsneus droeg. Met zijn grijzende haar achterovergekamd op zijn ronde hoofd riep hij het beeld op van een negentiende-eeuwse academicus.

‘Goedemorgen, Boniface,’ voegde hij eraan toe. ‘Verrassend om jou hier terug te zien. Waren er te veel boze echtgenoten waar je je

hebt opgehouden? Geef alsjeblieft geen antwoord, ik wil het niet eens weten.'

Ik wist waarom ik Bouchard mocht. 'Goedemorgen, *Doc*.' Ik vond het leuk om hem *Doc* te noemen. Hij haatte het.

'Zo, wat hebben we hier?' Bouchard zette zijn tas op de vloer bij Julots voeten. Hij boog zich voorover en inspecteerde de grove stiksels waarmee de lippen op elkaar genaaid waren. 'Nou, we weten in ieder geval dat we geen chirurg zoeken.'

'Of een naaister,' zei Boniface met een grijns die de zoetvloeiende cadens van zijn stem ontsierde.

Geërgerd keek Bouchard hem aan. 'Moet jij niet toevallig ergens anders zijn?'

'Ja, eigenlijk wel,' zei ik tegen Boniface. 'Ik wil weten hoe het komt dat Julot eerder uit Fresnes is vrijgelaten. Ga naar de rechter en zoek uit waarom hij op vrije voeten is gesteld.'

Hij knikte. Nog niet één ingevette haar viel van zijn plaats. Dat irriteerde me.

Bouchard pakte wat instrumenten uit zijn tas en draaide zich weer naar Julot toe. Ik probeerde niet te kijken en begon de kantoorwanden van de eigenaar te bestuderen om mezelf af te leiden. Dat werkte, maar niet zoals ik me had voorgesteld. Mijn aandacht werd getrokken door vier ingelijste foto's die in een vierkant aan de muur achter het bureau hingen. Direct vergat ik Julot en zijn *basse couture*-lippen, Bouchard en zijn naamloze werktuigen en Boniface en zijn woordenstroom, en ik staarde naar de foto's. Of, om precies te zijn, naar de mensen op de foto's. Overduidelijk ouder dan toen ik hen kende, maar ik herkende hen nog steeds.

'Waarom wordt hij eigenlijk Julot le Bavard genoemd?' vroeg Boniface over zijn schouder, en ik schrok van zijn stem. Hij was er nog steeds. 'Julot de Kletskaus. Was hij een verklikker?'

Ik draaide me om en keek hem aan. 'Nee, hij was geen verklikker. Hij werd zo genoemd omdat hij altijd aan één stuk door aan het ouwehoeren was.'

‘Verklikker?’ Denise spuugde het woord uit samen met de tabaksdraden die aan haar tanden plakten. Boos tikte ze haar sigaret op de rand van een tinnen asbak, de as kwam sissend terecht in een plasje goedkope gemorste cognac. ‘Julot was van alles en nog wat, maar geen verklikker. Dat weet je, Eddie.’

Ze draaide haar hoofd en keek me aan. De inmiddels opgedroogde tranen op haar gezicht, dat tanig was geworden van jarenlang roken en het leven dat Julot haar had bezorgd, waren oprecht geweest. Ik had er tegenop gezien om haar te gaan vertellen dat hij dood was, maar het roddelcircuit van Belleville was me voor geweest. Toen ik haar vond, zat ze met haar ziel onder haar arm en een mok brandy in haar hand in een café op Rue des Envierges. Drie andere inbrekersechtgenotes hadden de troostende warmte van de alcohol versterkt. Ze hadden zich nu teruggetrokken in een hoek van het kleine café om ons wat privacy te geven en wierpen me daarvandaan kille en vernietigende blikken toe. Belleville was Julots buurtje, een vervallen wijk met kronkelende kasseienstegen en verborgen hoekjes op de rechteroever.

‘Waarom zouden ze Julot zoiets aandoen, Eddie?’ vroeg ze wel voor de tiende keer op gechoqueeerde toon.

‘Dat is precies wat ik jou wilde vragen, Denise. Weet je of er iemand was die Julot genoeg haatte om dit met hem te doen?’

‘Behalve ik, bedoel je?’ Ze lachte een bitter, raspand lachje doortrokken van verdriet. Denise was Julots ex-vrouw, gescheiden na jarenlang te hebben geaccepteerd dat hij meer dan de helft van hun huwelijk in Fresnes en andere huizen dan dat van hen had doorgebracht. ‘Niemand. En vraag me niet nog een keer of hij iemand heeft verlinkt. Je weet dat dat niet zijn stijl was.’

Ik moest het wel met haar eens zijn. Ik moest er ook voor zorgen dat ik de volgende paar vragen behoedzaam formuleerde. ‘Zou hij misschien ergens te veel over hebben gepraat? Weet je of hij ergens bij betrokken was?’

Even dacht ik dat ze me zou gaan afsnauwen, maar ze keek me bedachtzaam aan. ‘Voor zover ik weet niet, Eddie. Maar je kent Julot, hij praatte graag.’

‘Zeg dat wel.’ Vergeleken met Julot, was Boniface ronduit zwijgzaam te noemen.

‘De klootzak kon nooit eens zijn bek houden, om eerlijk te zijn.’ Daar was die lach weer. ‘Zijn tong was sneller dan een racepaard op Longchamp. Het was een van de redenen waarom ik hem er uiteindelijk uit heb geschopt.’

‘Beetje onredelijk, Denise. Hij werd Julot le Bavard genoemd. Dat had een aanwijzing kunnen zijn.’

Ze wierp me een scherpe blik toe, maar op haar mond speelde een bedroefde glimlach die diepe rimpels rond haar ogen bracht. ‘Je hebt misschien wel gelijk. Ik hield nog steeds van die ouwe sloeber, ook al kon ik niet met hem leven. Het was een goedgezak, toch, Eddie? Hij zou nog geen vlieg kwaad doen.’

Ik tikte mijn koffiemok tegen die van haar aan. ‘Een van de aardigste mensen die ik ooit heb gearresteerd. Nooit geen last met hem.’

Met opgetrokken wenkbrauwen keek ze me aan. ‘Had je nu maar een mogelijkheid gezien hem wat minder vaak te arresteren.’

We verzonken allebei even in gedachten voordat ik weer sprak. Haar vriendinnen in de hoek begonnen onrustig te worden. ‘Wanneer is hij uit de gevangenis gekomen? Hij moest nog wat jaartjes zitten.’

‘Geen idee. Ik hoorde pas vandaag dat hij eruit was. Al een maand, wordt er gezegd.’

‘Wat wordt er nog meer gezegd? Waarom was hij vroegtijdig vrijgelaten?’

‘Jij bent de smeris. Vertel jij het me maar.’ Ze schudde haar hoofd. ‘Hij zou veilig zijn geweest als hij in Fresnes was gebleven.’

‘Daar zou ik niet zo zeker van zijn.’ Ik liet op mijn beurt een wrang lachje horen.

‘In ieder geval veiliger dan wanneer hij buiten was.’ Haar gezicht werd grimmig. ‘Alles is anders de laatste tijd.’

‘Sinds de Duitsers hier zijn?’

Hoewel ze ontkennend haar hoofd schudde, verklaarde ze zich niet nader.

‘Wat dan wel, Denise?’

Ze drukte haar sigaret uit, lachte, maar had plotseling een harde blik in de ogen. ‘Ik ben ook geen verklikker, Eddie.’

Haar vriendinnen leken de nieuwe wending in ons gesprek aan te voelen en kwamen bij ons zitten. De oudste van het drietal, een hellevraag met een chignon, slechte tanden en bijpassende adem, bracht haar gezicht vlak bij het mijne en staaarde me in de ogen. Ik begreep de hint.

‘Laat het me weten als je iets hoort,’ zei ik tegen Denise terwijl ik opstond om weg te gaan.

‘Ik kan je één ding vertellen, Eddie. Julot mag van geluk spreken dat hij dood is. Als ik had geweten dat hij uit de bak was, had ik die klootzak zelf vermoord.’

Ik liet het heksenkransje achter en reed in zuidelijke richting Belleville uit. Ik begon te leren welke routes ik moest nemen om de fanfarekorpsen van Adolf en de Duitse patrouilles te ontwijken. Als je er maar genoeg voor afsloot, kon je bijna vergeten dat de stad bezet was. Maar net toen ik de Seine was overgestoken, werd ik door een motor met zijspan gedwongen aan de kant te gaan om te wachten tot twee stafwagens met achterbanken vol glinsterende legeronderscheidingen en glanzende tressen voorbij waren gedenderd. Ik zei dat je het bijna kon vergeten.

Bouchard was slechte koffie aan het drinken in de sectiekamer. Hij zat aan een bureau in een hoek met zijn rug naar de sectietafels toe een krant door te bladeren. Ik zag dat het *L’Oeuvre* was, een krant die vóór de oorlog nog pacifistisch en links was, maar merkwaardig genoeg pro-nazi was geworden nu we de burens over de vloer hadden. Met een van afkeer vertrokken gezicht gooide hij hem in een prullenbak. Ergens in de gang knalde een deur dicht. Er kwam een jonge vent binnen die zonder een woord tegen ons te zeggen weer wegging.

‘Levendig hier,’ zei ik tegen Bouchard.

‘Nogal ongewoon voor een mortuarium.’

Hij stond op en bracht me naar een van de sectietafels. Onder een

wit laken lag een hoopje dat eens een persoon was geweest. Het werd nooit makkelijker. Bouchard sloeg het laken om, en ik zag Julot liggen. De hechtingen waren van zijn mond verwijderd.

‘Hoe is hij gestorven?’ vroeg ik.

‘In lekentaal: verstikking. Iemand heeft zijn neusgaten dichtgehouden tot hij stierf.’

‘En zijn mond bedekt.’

Bouchard trok het laken weer over Julot heen en schudde zijn hoofd. ‘Dat was niet nodig. Zijn lippen zijn ante mortem dichtgenaaid.’